

DIŞ YARDIMLARDA DESTEKLEYİCİ BİR UNSUR OLARAK KÜLTÜREL DİPLOMASİ VE YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ ÖRNEĞİ

*Süleyman Çağrı GÜZEL**

Alınış Tarihi: 05 Ekim 2015

Kabul Tarihi: 09 Mart 2016

Öz: Soğuk Savaş konjonktüründe askeri ve ekonomik yaptırımlardan müteşekkil olan “sert güç” kavramı ön plana çıkmışken, Soğuk Savaş sonrası konjonktürde ülkelerin sahip olduğu tarihi, kültürel ve evrensel değerlerden oluşan “yumuşak güç” kavramı önemini artırmıştır. Bir silahlanma ve ideoloji savaşı olan iki kutuplu sistemin sona ermesinden sonra aidiyet, kimlik ve kültür gibi unsurların uluslararası sistemdeki önemi anlaşılmış, uluslararası ilişkiler disiplininde sosyal inşacı teoriler ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda ülkeler; dilleri, kültürleri, değerleri ve politikaları aracılığıyla, diğer ülkeler üzerinde zora dayanmayan bir etki oluşturmak üzere dış politika perspektiflerini yeniden dizayn etmişlerdir. Türkiye de bu yeni düzen doğrultusunda dış politika yaklaşımını değiştirmiş ve uluslararası politikada dış yardımlar ile birlikte kültürel diplomasiyi de içine alan bir perspektifi benimsemiştir. Kültürel diplomasinin etkin bir şekilde uygulanması, az gelişmiş ülkelerin dış yardımlarla ilgili ön yargılarını ve bu yardımları adeta birer istihbarat aracı olarak görmelerini engelleyebilir. Bu bağlamda dış yardımların daha etkin olması ve içten kabulü noktasında kültürel diplomasinin son derece önemli bir rolü bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Diplomasi, Soğuk Savaş Sonrası Dönem, Yumuşak Güç, Yunus Emre Enstitüsü.

CULTURAL DIPLOMACY AS A SUPPORTIVE COMPONENT IN FOREIGN AIDS AND THE YUNUS EMRE INSTITUTE EXAMPLE

Abstract: Although in the conjuncture of the Cold War, “hard power” term which was composed of military and economic sanctions were stand out, in post-Cold War period “soft power” term consisting of values that countries have like historical, cultural and universal have come into prominence. After the conclusion of bi-polar system basically could be characterized as a war of armament and ideology; importance of components as belonging, identity and culture has been understood and social constructivist theories in international relations discipline has been risen to prominence. In this context, countries has begun to re-design their perspective of foreign policies on influence which its core based on consent via their languages, cultures, values and politics. In line with the new perspective, effective implementation of the cultural diplomacy could restrain prejudices of less developed countries and their perception concerning foreign aids as a part of intelligence activities. In this framework, the cultural diplomacy has an important role in effectiveness and cordial reception of the foreign aids. In parallel with the new diplomacy way, Turkey has changed its approach to its foreign policy and adopted a perspective including cultural diplomacy alongside foreign aids in international politics.

Keywords: Cultural Diplomacy, Post-Cold War, Soft Power, Yunus Emre Institute.

* Doktora Öğrencisi, Turgut Özal Üniversitesi, SBE, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

I. Giriş

Kalkınma yardımlarının kapsamı son 50 yıllık süreç içerisinde genişlemiş ve özellikle ülkelerin yumuşak güç kapasitelerini geliştirmeleri bağlamında önemli bir yer edinmiştir. Yumuşak güç kavramı içerisinde en aktif olan unsurlardan biri ise kültürel diplomasıdır. Kültürel diplomasi, kökleri çok eskiye uzanan ancak özellikle Soğuk Savaş döneminde kavramsal olarak açıklanmaya çalışılan, gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülke tarafından kullanılan bir dış politika aracı olarak görülmektedir. Türkiye de son 10 yılda ekonomik gelişmesine paralel olarak aktif dış politika uygulamalarıyla kalkınma yardımlarını artırmıştır. 1990'lerden sonra Joseph Nye'in yumuşak güç kavramını ortaya atmasıyla ve özellikle son 10 yılda kavramın çokça tartışılmasının, öneminin artmasının ve Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının sıkça vurgulamasının neticesinde, Türkiye'nin yumuşak gücü akademik çevrelerde tartışılmaya başlanmıştır. (Çavuş, 2012: 24) Bu noktada çalışmamızı şekillendiren temel argüman dış yardımlar bağlamında kültürel diplomasi faaliyetlerinin yeri ve önemidir. Çalışmamızda öncelikle yumuşak güç ve kültürel diplomasi kavramları incelenecek, daha sonra ise söz konusu kavramların dünyadaki uygulamaları ve Türkiye'de 5653 sayılı kanunla kurulan Yunus Emre Enstitüsü'nün bu alandaki yeri, önemi ve faaliyetleri ele alınacaktır.

II. Kavramsal Çerçeve

A. Yumuşak Güç

Joseph Nye'nin tanımına göre güç, başkalarının davranışlarını, istediğimiz sonuçları elde edebilmek üzere etkileyebilme kapasitesidir. (Nye 2008: 94) Bir aktör diğer aktörlerin davranışlarını üç temel yöntemle etkileyebilir. Birincisi tehdit ve zorlama yöntemi, (sopa), ikincisi ise teşvik yöntemidir (havuç). Her iki yaklaşımda da uluslararası sistemdeki aktör, hedeflerine ulaşabilmek için askeri ve ekonomik gücünü kullanır. Askeri ve ekonomik güç ülkelerin sert güç kapasitelerini belirler. Sert güçte en uygun kaynaklar olarak baskı, yaptırımlar, ödemeler ve rüşvet önemli iken, sert gücün davranış spektrumları da emir, zorlama ve ikna etmedir. (Çavuş, 2012: 25) Üçüncü bir yol ise aktörün istediği sonuçları elde edebilmek için, askeri ve ekonomik yöntemlere dayanan "sert güç" unsurlarını kullanmadan kendisine has kültürü, değerleri ve imajıyla diğerlerini etkileyebilmesidir. Nitekim bu yöntem Joseph Nye'nin ortaya koyduğu "yumuşak güç" kavramına karşılık gelmektedir. Yumuşak güç, ülkenin kültürünün, politik ideallerinin ve dış politikasının cazibesinden doğmaktadır. (Nye, 2004: 256) Yumuşak güç vasıtasıyla uluslararası sistemde aktör, diğer aktörleri zorlamak ve tehdit etmek yerine karşı tarafın rızası ile hedefine ulaşır. Yumuşak gücün en uygun kaynakları ise, değerler, kültür, politikalar ve kurumlar olarak gösterilirken davranış spektrumu, gündemi yaratma, yanına çekme ve cazibedir. (Çavuş, 2012: 25)

Yumuşak güç, kavramsal olarak ilk kez Joseph Nye tarafından ortaya konulmuşsa da bu kavramın daha önceleri uygulamada birçok devlet tarafından kullanıldığı görülmektedir. Örneğin 17. ve 18. yüzyıllarda Fransa, dilini ve devrim ideolojisini diğer devletlere yaymak suretiyle o devletlerin vatandaşlarını etkilemeye ve yöneticilerini kontrol etmeye çalışmıştır. Bunun sonucunda Fransız Devrimi'nin ortaya koyduğu milliyetçilik, eşitlik, özgürlük, kardeşlik gibi değerler tüm dünyaya yayılmış; Fransızca da dünya genelinde diplomasi dili haline gelmiştir. Hatta öyle ki Fransız dili Prusya'da ve Rusya'da olduğu gibi bazı yabancı mahkemelerde dahi kullanmıştır. (Yılmaz, 2011: 32) Bu noktada Yumuşak gücü etkin bir şekilde kullanma bağlamında en önemli unsurlardan bir tanesinin meşruiyet olduğu görülmektedir. Nitekim Fransız devriminin evrensel idealleri ve politik hedefleri dünya çapında kabul görmüş ve dolayısıyla uluslararası bir aktör olan Fransız devletinin etki alanını genişletmiştir. Neticede Bir ülke, politikalarını veya hedeflerini diğer ülkelerin ya da o ülkelerin vatandaşlarının gözünde meşrulaştırabilirse en az direnç ile karşılaşır ve hedeflerini gerçekleştirmesi kolaylaşır.

Yumuşak güç unsurları Soğuk Savaş döneminde de yoğun olarak kullanılmıştır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyetler Birliği, sosyalist ideolojinin devrimci ve anti-kolonyal ideallerini Avrupa'ya ve özellikle sömürge ülkelerin bulunduğu Afrika ve Asya kıtalarına yaymış, buradaki halklara kendi politik değerler manzumesini benimseterek onları etkilemiştir. ABD'nin İkinci Dünya Savaşı sonrası uygulamaya koyduğu Marshall Yardımları da içerisinde yumuşak güç unsurlarını taşımaktadır. Söz konusu plan çerçevesinde, 1962-1972 yılları arasında, dünyanın yetmiş ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de yapılan anlaşma gereğince yüzlerce barış gönüllüsü görevlendirmiş ve bu barış gönüllüleri, birçok ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmakla birlikte Amerikan kültürünü yaymaya çalışmışlardır. (Yılmaz, 2011: 32)

Ülkelerin yumuşak güç kullanma kapasitelerini artırmaları aynı zamanda askeri ve ekonomik unsurlardan oluşan sert güçlerini daha az kullanmaları anlamına gelmektedir. Çoğu zaman daha maliyetli olduğu düşünülen askeri ve ekonomik opsiyonlardansa kültürel ve politik etki alanını genişletmek ve çatışmaya girmeksizin amaçları gerçekleştirmek çok daha cazip gözükmektedir. Bu bağlamda yumuşak güç, geleneksel güç dengesinin çok üzerinde etki ve kontrol imkânı vermektedir (Yılmaz, 2008: 53) Bununla birlikte yumuşak güç ve sert gücün birbiriyle ilişkili olduğunu da belirtmek gerekir. Söz konusu unsurlar, uluslararası ilişkilerde diğer devletleri etkilemek için kullanılan ve birbirini tamamlayan iki ayrı yaklaşımdır. Askeri ve ekonomik gücü yüksek olan bir ülke aynı zamanda cazibe kaynağı da olabilir. Nitekim dış politikada sert ve yumuşak gücün bir arada kullanılması "akıllı güç" (*smart power*) olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda sert güç ile yumuşak güç arasındaki davranış çeşitliliği ve farklılığı zor kullanmaktan,

ekonomik baskıya, gündem oluşturmaktan salt cazibeye kadar uzanan geniş bir spektrumda sıralanabilir. (Şener, 2014)

Soğuk Savaş boyunca askeri güç ön plana çıkmış, sonraki dönemde ise teknolojinin gelişmesi ve kitle iletişim imkânlarının artması ile birlikte kamuoyunu yönlendirebilme noktasında ikna ve pazarlık yeteneği önem kazanmıştır. Bu bağlamda, uluslararası sistemin çok kutuplu yapısı, uluslararası örgütler ve medyanın artan etkisi sonucu askeri kapasitenin geri planda kalması ile birlikte asimetrik savaş yöntemlerinin üretilmesi ve klasik orduların etkinliğinin azalması “sert/kaba güç”ün önemini nispi olarak azaltmıştır. (Şener, 2014) İletişim imkânlarının son derece çeşitlendiği ve karmaşık hale geldiği günümüz dünyasında ülkeler; medyayı, üniversiteleri, şirketleri ve sivil toplum kuruluşlarını yumuşak güç aracı olarak kullanmaktadırlar. Medyanın, insanlara ulaşmanın ve onların fikirlerini etkileyebilmenin en önemli kanallarından biri olması dolayısıyla bir yumuşak güç aracı olarak önemi her geçen gün artmakta ve medya üzerinden yapılan savaşlar ön plana çıkmaktadır. Tarihten bu yana kültür aktarımının en temel yollarından birisi olan ticaret de; küreselleşen dünya, çok uluslu şirketler ve devasa finans network’u sayesinde yumuşak gücün önde gelen araçlarından biri haline gelmiştir. Yumuşak güç bağlamında üniversitelerin oynadığı rol de son derece önemlidir. Eğitimin yaygınlaşması ile birlikte dünyanın her tarafından öğrencilerin kendi ülkeleri dışındaki üniversitelere gitmesi ve böylece gittikleri ülkenin dilini, kültürünü ve değerlerini öğrenmesi, üniversiteleri bir tanıtım ve kültür aktarımı merkezi haline getirmiştir. Yumuşak güç kaynaklarının en önemlilerinden biri de kuşkusuz devlet dışı aktörlerdir. Özellikle sivil toplum kuruluşları (STK) ulusal sınırların ötesinde her türlü iletişim vasıtalarından yararlanarak devletlere ve önde gelen iş adamlarına doğrudan baskı yapabilmekte ve politikalarını değiştirmelerini isteyebilmektedir. (Yılmaz, 2011: 36)

B. Kültürel Diplomasi

Kültürel diplomasi, yabancı ülkelerle ilişkilerin kültür, sanat ve eğitim yoluyla tesis edilmesi, geliştirilmesi ve sürdürülmesi ile ilgili bir diplomasi alanıdır; ayrıca ülkelerin kurumlarının, değer sistemlerinin ve özgün kültürlerinin etkileşimini ve ilerlemesini içeren ileriye dönük bir dışsal projeksiyondur. (Ivey, 2008: 1) Kültür diplomasisi toplumların birbirlerini daha yakından ve özünden tanımaları için fırsatlar sunan bir iletişim ve yakınlaşma biçimi olmakla birlikte bu iletişim biçiminde yönetimler, kamu ve kültür diplomalarını birbirleriyle paralel bir biçimde hareket ettirdikleri oranda başarılı olabilmektedirler. (Bayraktar, 2012: 184-185)

Eski Yunan’dan bu yana devletlerin birbirine geçici elçiler gönderdiği bilinmekle birlikte, devletlerarası ilişkilerin atanan daimi elçiler aracılığı ile yürütüldüğü modern diplomasi ilk olarak 15. yüzyılda İtalyan şehir devletlerinde ortaya çıkmıştır. Diplomasi kurallarının ve teamüllerinin yerleşmesi ise büyük ölçüde 1815 Viyana Kongresi’nde gerçekleşmiştir. Çoğu

zaman gizli pazarlıklar olarak algılanan diplomasi kavramının niteliği ve yöntemi 20. yüzyılın başlarından itibaren değişmeye başlamıştır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan UNESCO, uluslararası ilişkilere yeni bir boyut kazandırmış ve kültürel diplomasi anlayışını getirmiştir. Üye ülkeler UNESCO nezdinde tayin ettikleri daimi temsilciler aracılığıyla, kültürel etkinliklerle birbirlerini tanıtmaya, karşılıklı etkileşim ve işbirliğini artırmaya çalışmışlardır. (Purtaş, 2013: 3)

Kültürel diplomasi Soğuk Savaş döneminde de nükleer savaş riski ve ideolojik propagandanın gölgesinde kullanılmaya devam edilmiştir. 1970'li yılların ortalarına kadar blok içi dayanışmayı güçlendirmek için etkin olarak kullanılan kültürel diplomasi, Helsinki Nihai Senedi'nin 1975 yılında imzalanmasından sonra ise yumuşamanın devam ettirilmesinin ve bloklar arası temasın aracı olmuştur. (Purtaş, 2013: 3) Soğuk Savaş sonunda Batı blokunun galip gelmesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasında Batı'nın yürüttüğü kültürel diplomasi'nin önemi belirtilmelidir. İki kutup arasındaki mücadeleden İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra üçüncü defa yeniden yıkım ve felaketlere sebebiyet verecek fiili bir savaşa dönüşmemesinde rekabetin kültürel diplomasi üzerinden yürütülmesinin önemi büyüktür.

Son çeyrek yüzyılda ise küreselleşme olarak adlandırılan olgu ile birlikte kültürel diplomasi'nin önemi daha da artmıştır. Genel hatlarıyla ulaşım ve iletişim olanaklarının gelişen teknoloji sayesinde artması ile birlikte kişilerin, finansal araçların ve fikirlerin sınırları aşması olarak tanımlayabileceğimiz küreselleşme olgusu küresel siyaseti de etkilemiş, geleneksel diplomasi kanallarının yerini farklı diplomasi kanalları almıştır. Bu yeni diplomasi şekli, hükümetler arası iletişimin yanı sıra, hükümetlerin diğer ülkelerin kamuoylarıyla ve farklı ülkelerin kamuoylarının birbirleriyle kurduğu iletişim ve etkileşim biçimlerinden oluşmaktadır. (Bayraktar, 2012: 184) Günümüz dünyasında uluslararası ilişkileri karmaşık hale getiren küreselleşme ile birlikte, geleneksel diplomasi'nin yanı sıra kültürel diplomasi de giderek artan önemine uygun olarak uluslararası toplumu etkileyebilmekte ve yönlendirebilmektedir. (Kahn, 2011: 8)

Kültürel diplomasi birey ve toplum üzerinden yürütülen bir faaliyettir. Dolayısıyla Kültürel diplomasi ve geleneksel diplomasi arasındaki en önemli farklardan birisi de devlet tarafından organize edilip plânlanan ve uygulamaya konulan bir süreç olmaktan daha çok sivil toplumun öncülük ettiği ve insana dokunan bir faaliyet olmasıdır. Devletin buradaki temel işlevi sivil toplumun önünü açma ve yönlendirme olmalıdır. Ancak kültürel diplomasi'nin başarılı olabilmesi için sivil toplum ve devletin ortak çalışmasının önemli olduğu da belirtilmelidir. Kamu ve özel sektörün kültürel mübadele ve kültürel diplomasiye ilişkin bütüncül bir strateji geliştirmeleri ve ihtiyaç duyulan fonların sağlanmasıyla kültürel diplomasi'nin başarısının daha da artacağı ifade edilmektedir. (Purtaş, 2013: 5)

Kültür diplomasisinde kullanılan kültürel değerlerin tümü bir ülkenin yumuşak gücünü oluşturmaktadır. Söz konusu yumuşak güç, uluslararası aktörler için giderek önem kazanan ve yatırım yapılan bir unsur haline gelmiştir. Uluslararası ilişkilerde hedefe ulaşmak için karşı tarafı etkileme kapasitesinin belirleyici olduğu düşünüldüğünde, yumuşak gücün ve onun en etkin araçlarından biri olan kültürel diplomasının ülkeler için ne kadar önemli bir enstrüman olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Özellikle içinde bulunduğumuz bilgi çağında kültürel değerleriyle saygınlık kazanmış devletlerin yaptırım gücünün daha fazla olduğu açıktır.

III. Kültürel Diplomasi Dnyadaki Örnekleri

Yukarıda kavramsal olarak açıklanan kültürel diplomasi faaliyetleri çok geniş bir çerçeveyi kapsamaktadır. Bunlar genel olarak; sanatsal faaliyetlere finansal destek verme, kişilerin değişimi (öğretim üyesi, gazeteci, öğrenci v.b.), burslar, kültür merkezleri açma, dil eğitimi gibi uygulamalardan oluşmaktadır. Bununla birlikte her ülkenin kültürel diplomasi anlayışı ve bunun uygulanmasında önem verdiği faaliyet alanları değişebilmektedir. Bazı ülkeler dil öğretimine önem verirken, bazı ülkeler daha çok kültürel faaliyetleri ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca ulusal hükümetlerin bu faaliyetlerde oynadığı roller de ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Devletler açısından kültürel diplomasi faaliyetlerinin ciddi bir güç unsuru olarak kullanılması arttıkça ulusal hükümetlerin bu faaliyetlere verdiği önem ve destek de artmaktadır. Genel olarak kültürel diplomasi faaliyetlerinin özellikleri şu şekilde sıralanabilir;

- Ülkeye ait; kültürel çeşitlilik, fırsat toplumu olma ve bireysel özgürlükler gibi çağımızda ön plana çıkan değerlerin anlatılması
- Yapılan faaliyetlerde kültürel değişime ve etkileşime karşılıklı saygı çerçevesi içerisinde yer verilmesi
- Faaliyetlerin hedef aldığı ülke ile kültürel köprülerin inşa edilmesi
- Faaliyetlerin yapıldığı ülkede iki ülke arasındaki resmi ilişkilerin ötesine geçildiği algısının yaratılması
- Ülkeler arasında yaşanabilecek krizlerin etkilerini hafifletecek şekilde kültür faaliyetleri yoluyla diğer ülke vatandaşlarının algısını olumlu yönde etkilemek
- Yapılan faaliyetlerde yaratıcı, esnek ve fırsatları değerlendiren bir yaklaşım sergilemek (Schneider, 2003: 3)

A. İngiltere'nin Kültürel Diplomasi Perspektifi

İngiltere'nin dış politika uygulamalarında kültürel diplomasi önemli bir yer tutmaktadır. Wales prensi 1995'te yaptığı bir konuşmasında kültürel diplomasi'nin önemini şöyle açıklamaktadır: "kültürel diplomasi işliyor. İngiltere için çok önemli olan kültürel diplomasi'nin bize sunduğu değeri asla küçümsememeliyiz. İngiliz dili ve kültürü British Council'in ve aynı zamanda

BBC'nin çalışmalarında kendini küresel bir değer olarak ortaya koymuştur.” (Wyszomirski ve Burgess, 2003: 3)

İngiltere'nin kültürel diplomasi uygulama yolu diğer ülkelerden farklılaşmaktadır. Söz konusu ülke kültürel diplomasi faaliyetlerini doğrudan devlet kontrolündeki bir kuruluş ile yürütmek yerine, uygulamaya yönelik bakanlık dışı bir kamu kuruluş olan British Council (BC) aracılığı ile yürütmektedir. Buna karşın BC, her ne kadar bağımsız bir kuruluş olsa da Foreign & Commonwealth Office (FCO) and Overseas Development Administration tarafından 1934 yılında özel bir kuruluş olarak kurulmuştur.

BC önemli bir mali büyüklüğe sahip olup İngiliz hükümetinden, diğer İngiliz kuruluşlarından ve özel sektörden önemli miktarda hibe almaktadır. Bunun haricinde gelirinin yüzde 40'ına yaklaşık bir kısmını dünya genelinde verdiği hizmet, uyguladığı proje ve sınav gelirlerinden elde etmektedir. BC'in üç temel amacı aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- İngiltere'nin deniz aşırı ülkelerin halkları nezdinde yaratıcı ve yenilikçi değerini inşa etmek ve onların İngiliz kültürüne olan ilgilerini artırmak

- İngiltere'deki öğrenim fırsatlarının kalitesinin önemini uluslararası arenada bilinir hale getirmek, İngilizce öğrenimini yaygınlaştırmak ve İngiltere ile diğer ülkeler arasındaki eğitim bağlarını kuvvetlendirmek

- İngiltere'nin demokratik değerlere olan saygısının bilinirliğini güçlendirmek ve diğer ülke hükümetleriyle insan hakları ve iyi yönetim konusunda ortaklaşa çalışmak (britishcouncil, 2015)

BC'nin 2013-2014 faaliyet raporunun performans bölümünün “nüfuz ve çekicilik” alt başlığında yumuşak gücün kullanımı ve yumuşak güce verilen önem şu şekilde anlatılmaktadır; *“Tayland, Güney Kore, Çin ve Brezilya artan şekilde yumuşak güce yatırım yapmakta ve İngiltere bu alandaki konumunu kaybetmemek için yatırımlarını artırmalıdır... İngiltere'nin çekiciliği, İngiliz dili, İngiltere'nin güçlü kültürel sektörü, önemli üniversiteleri, aktif ve açık sivil toplumundan kaynaklanmaktadır... yeni teknoloji ve küreselleşmenin yarattığı dünya çapındaki hızlı etkileşim resmi diplomasi ve kurumlar arası geleneksel ilişkilere göre daha etkilidir... Etkin bir yumuşak güç, bir sonraki genç neslin uluslararası bir öngörü ve kültürel anlamdaki güvene sahip olmasını gerektirecek artan bir çabayı gerektirmektedir.”(British Council Annual Report, 2013: 15)*

B. Fransa'nın Kültürel Diplomasi Perspektifi

Fransa kültürel diplomasiye tarihsel gelenekleri çerçevesinde güçlü bir bağlılık sergilemektedir. Fransız ulusunun dış politikasının güçlü bir ögesi olarak Fransız kültürünü yurt dışında tanıtmaya 19. yüzyıla kadar gitmektedir ve Fransız kültürü İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde de Fransız ulusal prestiji için hayati öneme haiz bir aktör olagelmıştır. Fransa genel olarak aktif dış kültür politikasını, siyasi otoritesini ve ulusal ekonomisinin eski gücünü

yeniden tesis etmek için bir araç olarak kullanılmaktadır. 1945'te Dışişleri Bakanlığı çatısı altında Kültürel İşler Genel Direktörlüğü kurulmuştur. Bu direktörlüğün çalışanları genel olarak diplomatlar ve akademisyenlerden oluşmaktadır; bununla birlikte Bakanlığın bütçesinin yüzde 30'u söz konusu faaliyete ayrılmıştır. (Jin, 2008: 38) 1969'da bilimsel ve teknolojik iş birliği programı için Bakanlığa yetki verilmiş ve söz konusu program Bakanlık bütçesinde önemli bir bütçe kalemi haline gelmiştir. Görüldüğü üzere günümüzde Fransız kültürel diplomasisi, Fransız Dışişleri Bakanlığı çatısı altında Alliance Française ve Institute Française gibi kuruluşlar ağı aracılığı ile yürütülmektedir. Fransa'nın kültürel diplomasideki öncelikleri şu şekilde sıralanabilir.

- Çağdaş yaratıcılığı bütün formlarıyla yaymak
- Fransız kültürünü tanıtmak ve Fransız kültürel çeşitliliğini uygulamak
- Farklı sanatsal sektörlerin profesyonel kapasitelerine katkıda bulunmak (Diplomatie, 2013)

Geleneksel olarak yurtdışı Fransız kültürel ağının genel özellikleri, Yurt dışındaki Fransız kültür ağı diyalogunu artırmak ve üst düzey sanatsal değişimi teşvik etmek; yurtdışındaki Fransız kültürel ağının canlılığını ve koordinasyonunu temin etmek; Fransız yazılı ve görsel ürünlerini yaymak ve bunu desteklemek; kültürel kurumlar ve üniversitelerle beraber hareket ederek Fransız sinemasını tanıtmak; küresel fikir tartışmalarına Fransız katılımını sağlamak şeklinde sıralanabilir. (Culturaldiplomacy, 2012)

Söz konusu gelenekselliğin ötesinde 27 Temmuz 2010 yılında Fransız kültürel diplomasisini yeniden organize eden kanun aracılığıyla Fransız kültürel diplomasisine yeni misyonlar yüklenmiştir. Bunlar Fransız kültürel ve sanatsal tecrübesini tanıtmak ve satmak; Fransız kültür endüstrilerinin varlığını dinamik ve gelişmekte olan pazarlarda dijital ağlar aracılığıyla yaymak olarak özetlenebilir.

Fransız kültürel diplomasisinin uygulama alanları; sahne sanatları, müzik, görsel sanatlar, sinema, kitap, medya ve yayıncılık, kültürel-yaratıcı endüstrilerin desteklenmesi, kültürel değişim programları olarak ifade edilebilir. (Diplomatie, 2013)

C. Çin'in Kültürel Diplomasi Perspektifi

Çin'in yumuşak güç aracılığı ile yurtdışındaki imajını kuvvetlendirme çalışmaları 1960'lara kadar geriye götürülebilir. Bununla birlikte Çin gibi derin ve köklü kültüre sahip olan bir ülkenin kültürel anlamdaki etki kurma çabaları çok eskilere dayandırılabilir. Günümüzde özellikle Afrika ve üçüncü dünya ülkelerini hedef alan faaliyetler bu bölgelerdeki altyapı yatırımlarına yönelik hibeler olarak karşılıklı güveni tesis etme çerçevesinde ortaya çıkmıştır. (Jin, 2008: 16) 2004 yılında Konfüçyüs Enstitüsü'nün kurulmasıyla birlikte Çin'in kültürel diplomasi alanındaki faaliyetleri, bu ülkenin yükselen ekonomik ve

siyasi gücüne paralel olarak ciddi biçimde artmıştır. Çin, uluslararası arenada Çin dilini ve kültürünü, yumuşak gücünü artırmak için bir araç olarak kullanmaktadır. Öte yandan Konfüçyüs Enstitüsü, Çin'in dünya genelindeki "baskıcı ve antidemokratik" algısını değiştirmeye yönelik politikalar uygulamakta ve bu da kültürel diplomasi alanında çalışan kişi ve kurumlar tarafından eleştirilmektedir. (Zaharna v.d., 2014: 9) Ayrıca Konfüçyüs Enstitüsü'nün temsilcilikleri, açıldığı ülkelerde, Çin hükümetinin gizli siyasi gündemini gerçekleştirmek amacıyla çalışan kuruluşlar olarak algılanmakta ve bu yönden eleştirilmektedirler. Ancak Enstitülerin başındaki yönetim, hükümetin Enstitü'nün faaliyetlerine ciddi anlamda müdahil olduğu eleştirilerini reddetmektedir. (Benavides, 2012)

"Konfüçyüs" isminin seçilmesindeki neden, Çin'in köklü tarihinin ve kültürünün sembolize edilmesi ve Konfüçyüs'ün Çin kültürünün özünü temsil etmesi bağlamında düşünülebilir. Nitekim Konfüçyüs'ün ahlak felsefesinde insan ilişkileri özü teşkil etmektedir. Çin felsefesi ve Konfüçyüs Enstitüsü geliştirdiği uluslararası kültürel ilişkilerde söz konusu özü dayanak noktası olarak almaktadır. Daha sonra inceleyeceğimiz Türkiye örneğinde de bir tarihsel figür olarak Yunus Emre isminin seçilmesi aynı kapsamda değerlendirilebilir.

Konfüçyüs Enstitüleri Çin devleti tarafından finanse edilmekte ve uluslararası dil ve kültür programı olarak Avrupa'daki muadillerini örnek almaktadır. Bununla birlikte bağımsız merkezler yerine özellikle okul ve üniversitelerde teşkilatlanmakta ve doğrudan Çin merkezi hükümetinin birer şubesi olarak çalışmaktadır. Yapılan programlar, öğretmenlerin maaşları, öğrenciler için hazırlanan öğretim materyalleri, kütüphaneler, Çin hakkındaki referans kaynaklar ve kültürel değişim programları Çin hükümeti tarafından doğrudan desteklenmektedir. (Zaharna v.d., 2014: 33)

Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 18 Ekim 2011'de gerçekleştirdiği ve hafta boyunca süren toplantısında, Çin'in politik, sosyal ve ekonomik önceliklerinin Çin'in gelişimindeki önemi tartışılmış, hem ülkede hem de yurtdışında Çin kültürel sisteminin tanıtılması temel öncelik olarak belirlenmiştir. (Benavides, 2012) Komünist Parti kontrolündeki bir gazete olan People's Daily'de editör değerlendirmesi olarak "*ulusal güç mücadelesinde kültürün etkisi ve statüsü daha önemli bir hale gelmiştir. Bu yüzden ulusal kültürel güvenliğin korunması, ulusal yumuşak gücün kuvvetlendirilmesi ve Çin'in uluslararası kültürel etkisinin artması çok önemli bir hale gelmiştir*" (Benavides, 2012) ifadelerine yer verilmiş olması Çin'in, kültürün uluslararası ilişkilerdeki gücüne verdiği önemin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Gazetede yapılan yorumda yer verilen ulusal kültür güvenliği kavramı incelendiğinde, Çin'in kendi kültürünü, kültürel emperyalizmden korunmak ve değerlerini dünya üzerinde yayarak Çin'in gelişen ekonomisine ve ticari bağlantılarına canlılık katmak için kullandığı da iddia edilebilir. Ayrıca, Konfüçyüs Enstitülerinin Çin'in yumuşak güç arenasındaki en önemli aracı olduğu göz önüne alındığında bu Enstitülerin

dünya üzerindeki sayısal artışı ve Çin hükümetinin artan oranda verdiği destek daha net bir şekilde anlaşılabilir.

Konfüçyüs Enstitüsü, Hanban olarak bilinen Çin Uluslararası Dil Konseyi Ofisi altında faaliyet göstermekte olup bu kuruluş aynı zamanda Çin Milli Eğitim Bakanlığı'nın bir parçasıdır. Özellikle Kuzey Amerika'da üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren Konfüçyüs Enstitüleri bu üniversiteler içerisinde dil ve kültürü birbirine bağlayan derslerle faaliyetlerine devam etmektedir.

D. Japonya'nın Kültürel Diplomasi Perspektifi

İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden süreçte, Japon Devleti kültürel tanıtımını yeteri kadar gerçekleştirememiştir. Bunun temelinde yatan en önemli neden ise, savaş dönemindeki Japon yayılcılığının özellikle Asya'da yarattığı algının son derece olumsuz olması ve Japon yayılcılığının yeniden canlanması korkusudur. Bir diğer faktör ise, savaş sonrası dönemde ekonomik kalkınmayı birincil öncelik haline getiren Japon ulusunun kültür sektörünü ekonomik açıdan kârlı bir alan olarak görmemesidir. Ancak özellikle 1990'dan itibaren Japon popüler kültürünün anime, pop müzik ve moda gibi öğelerle dünya tarafından istekli kabulü Japon Devletinin dikkatinden kaçmamıştır. Japonya bu durumu hem ekonomik avantaj elde etmek hem de ülkenin imajını düzeltmek ve istenilen yumuşak güce ulaşmak için kullanmaya başlamıştır. (Otmazgin, 2012: 37-38)

Manga ve anime'nin üretimi, yaygınlaştırılması ve küresel tüketimi Japon devleti tarafından değil pazar güçleri aracılığıyla yürütülmektedir. Ancak, küresel tüketim noktasında Japonya, Asyalı büyük komşusu Çin ile mücadele etmektedir. Kültürel hareketliliğin Japon ekonomisini 90'larda girdiği durgunluk sürecinde canlandırması göz önüne alınırsa Japonya'nın Çin ile bu mücadelede oransal olarak önde olduğu ifade edilebilir. (Mcgray, 2009)

Japonya'nın kültürel diplomasi perspektifi geçtiğimiz yüz yıl içerisinde ciddi değişimler geçirmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden hemen sonra Japonya'nın kültür aracılığı ile ulaşmaya çalıştığı yumuşak gücün ana nüvesi, imparatorluk döneminden kalan ve Japon kültürünü cebren empoze etmeye çalışan Japonya algısını yıkmaktır. Bunu yaparken aynı zamanda çağdaş Japon kültürünü, yumuşak gücünü arttırmak için ihraç etmeye çalışan bir algı yaratmaktan da uzak durmaya çabalamaktadır. Japon çıkarlarını gerçekleştirmek ve imajını kuvvetlendirmek amacıyla, Japonya Dışişleri Bakanlığı deniz aşırı ülkelerde dışişleri teşkilatı, Japon özel sektörü ve Japan Foundation (JF) ile çalışmalara başlamıştır. (Lam, 2007: 350)

Japonya'nın dış politikada kültürden yararlanmasının kurumsal bir zemine oturtulması 1972 yılında JF yasasının çıkarılmasıyla olmuştur. Bu tarihle birlikte Japon devleti dış politikanın kültürel boyutuna daha fazla ağırlık vermeye başlamıştır. JF, Japon Devletinin resmi ve yarı-resmi kuruluşlarıyla bu amaç doğrultusunda yakından çalışmaya başlamıştır.

Japonya'nın 1960'ların sonu ve 70'ler boyunca değişen kültür politikaları, kültürel değişim programları aracılığı ile Çin ve Kore haricindeki diğer Doğu Asya ülkelerine yönelik izledikleri diplomatik ilişkilerin sağlam zemine oturtulması politikası, kültürün yumuşak güç kavramında dış politika amaçları için nasıl kullanıldığının bir göstergesi olmuştur.

1977'de Japon Başbakan Takeo Fukuda'nın doktrininde Japonya'nın "kültürel değişim" ile Doğu Asya milletleriyle daha geniş bir diyalog oluşturmayı istediğini ve bununla birlikte yeniden bir askeri güç unsuru olmayı amaçlamadığını belirtmesi ve kültürün yeni Doğu Asya açılımı ile birlikte Çin ve Kore'ye yönelik olarak geliştirilen güvenlik politikasında etkin bir unsur olarak kullanılması, Japon kültür politikasının bahsedilen değişiminin jeopolitik amaçları gerçekleştirme bağlamında geldiği noktayı göstermektedir. Daha geniş anlamda, Japon tecrübesi ülkenin dünyadaki amaçlarını gerçekleştirme muvacehesinde, kültür politikalarının jeopolitik amaçları da gözettiğini göstermektedir. (Otmazgin, 2012: 49)

Günümüzde, JF'nın ve doğal olarak Japon kültür diplomasisinin misyonu, Japon imajının olumlu bir noktaya çekilmesi ve Japonya'nın diplomatik amaçlarına destek verilmesi olarak tanımlanmaktadır. (Otmazgin, 2012: 50) 2020 hedefi olarak Japonların kültürel açıdan yaratıcı bir ulus olarak adlandırılması hedeflenmiş olup ABD'de faaliyetlerin geliştirilmesi ise bu ana hedefe yardımcı ara hedef olarak seçilmiştir.

IV. Türkiye'de Kültürel Diplomasi ve Yunus Emre Enstitüsü Örneği

Sovyetler Birliğinin dağılması ve Berlin duvarının yıkılmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni dünya düzeni, ülkelerin dış politika perspektiflerini dönüştürmüştür. Soğuk Savaş döneminde iki kutup arasındaki rekabetin şekillendirdiği uluslararası sistemde Türkiye, tarihi ve kültürel bağlarının güçlü olduğu coğrafyalarla aktif ilişki kuramamıştır. Buna karşın Türkiye, Sovyet etkisinin azalmasıyla özellikle Orta Asya ve Balkanlar-Doğu Avrupa mücavir alanında yeni oluşumlarla karşı karşıya kalmış, bu yeni durumla gelişen işbirliği ve yardımlaşma süreci, bir anlamda Türkiye'nin eski Osmanlı coğrafyası ile yeniden yakınlaşmasının ve ikili ilişkilerin tazelenmesinin de yolunu açmıştır. (Akçay, 2012: 68)

Soğuk Savaş sonrasında Türkiye, dış politika alanındaki statik yaklaşımını tedricen değiştirerek "aktif dış politika" anlayışını benimsemiştir. Özellikle 1992 yılında Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın (TİKA) kuruluşu ile birlikte Türkiye, dış yardımlarını ve yumuşak gücünü kurumsal hale getirmeye çalışmıştır. Bu yeni dış politik vizyon doğrultusunda proje ve faaliyetlerini artıran TİKA, Türk dış politikasının uygulayıcısı olarak uluslararası alanda Türkiye'nin pozisyonunu güçlendiren önemli bir aktör olarak ortaya çıkmıştır. (Kardaş ve Erdağ, 2012: 169) TİKA'nın kuruluşu ve süreç içerisinde dış yardımlarını artırıp çeşitlendirmesiyle birlikte Türkiye, dış yardım alan bir ülke pozisyonundan dış yardım veren bir ülke konumuna

gelmiştir. TİKA süreç içerisinde, faaliyet gösterilen ülkelerdeki ihtiyaçlara binaen kültürel faaliyetlerden daha çok teknik yardım faaliyetlerine ağırlık vermiştir. Kültürel yönden ziyade ekonomik temelli gelişen bu yapıya karşı, özellikle 2000'li yıllara gelindiğinde, gerek Türki cumhuriyetlerde gerekse diğer coğrafyalarda Türk kültürünü yayma hedefi doğrultusunda kültür merkezlerinin açılması bir ihtiyaç olarak algılanmaya başlanmıştır. (Göktolga ve Gündoğmuş, 2015: 324) Bu çerçevede Yunus Emre Vakfı, 5653 sayılı Kanun'la 5 Mayıs 2007 tarihinde kurulmuş, faaliyetlerine ise 7 Mayıs 2009'da Ulus'taki tarihi binasındaki açılışla resmen başlamıştır.

Yunus Emre Vakfı Türkiye'yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye'nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini artırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla kurulmuştur. (Yunus Emre Bülteni, 2010: 1) Söz konusu Vakfın kurduğu Yunus Emre Enstitüsü ilk olarak Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezleri (YETKM) adı altında Saray Bosna, Tiran, Kahire, Üsküp ve Astana'da açılmıştır. YETKM'ler kısa sürede hızla yayılmış ve Londra'dan Roma'ya; Kahire'den Beyrut'a; Kazan'dan Tokyo'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada halen faaliyetlerini sürdürmektedir. 2015'in Eylül ayı itibariyle YETKM'lerin yurtdışında faaliyet gösterdiği şehir sayısı 41'dir. YETKM'ler Türk dilinin öğretilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla akademisyen ve araştırmacıların yetişmesine katkı sağlamakta; çeşitli eğitim-öğretim ve sertifika programlarıyla Türk kültürünü, sanatını, müziğini tanıtmak adına çalışmalarını sürdürmektedirler. YETKM'lerin bünyesinde yürütülmekte olan Türkçe dil kursları aracılığı ile yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyenlere imkân sağlanmakta, ayrıca ilgili ülkelerdeki Türk vatandaşlarının dillerini daha yakından tanımaları temin edilerek Türkiye ile kültürel bağlarının devamı sağlanmaktadır. (Yunus Emre Enstitüsü, 2013: 14) Söz konusu dil kurslarının standartlarının belirlenmesi ve Türkçenin bir dünya dili olarak yurt dışında öğretilmesi hususunda faaliyetlerde bulunmak üzere, Enstitü bünyesinde Yunus Emre Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi (YETEM) kurulmuştur. Okutmanların eğitimine yönelik Türkiye'de ve yurt dışında ihtiyaca göre aylık ve haftalık eğitim programlarının düzenlenmesi, her yaz gerçekleştirilen Türkçe Yaz Okulu programının organize edilmesi, öğrenci seviyeleri ve ülke gerçeklerine göre ders ve çalışma kitapları ile yardımcı ders materyallerinin hazırlanması, yurt dışındaki devlet okullarında Türkçenin seçmeli yabancı dil olarak resmî müfredatlara dâhil edilmesi hususlarında çalışmalar yürüten YETEM, söz konusu faaliyetlerde üniversiteler ve diğer kamu kurumları ile birlikte çalışmaktadır. (yee, 2013)

Türkçe, yurtdışındaki bazı ülkelerde seçmeli ders olarak resmi müfredatlara girişi için yapılan çalışmalar sonucunda, Bosna-Hersek ve Gürcistan'da seçmeli yabancı dil olarak okutulmaya başlamıştır. Bosna Hersek'in Zencia-Doboj, Hersek-Neretva ve Bosansko-Posavinski

Kantonlarında Türkçenin 6'ncı sınıftan 13'üncü sınıfa kadar ikinci seçmeli yabancı dil olarak okutulması kararı alınmıştır; Gürcistan'da ise Tiflis'teki 2 ilköğretim okulunda 395 öğrenci Türkçe öğrenmektedir. (Yunus Emre Enstitüsü, 2013: 78) Söz konusu ülkelerdeki Türkçe eğitimi için Yunus Emre Enstitüsü tarafından müfredatlar hazırlanmıştır. Ayrıca yine Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Türkçe öğretim setleri, ülkelerin sosyo-kültürel özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanmaktadır.

Türk dilinin yurtdışında öğretilmesi için gerçekleştirilen çalışmalar kapsamında, Yunus Emre Enstitüsü'nün yürüttüğü ve Türk dili öğreniminin yurtdışında yaygınlaştırılması ile birlikte Türk kültürünü yurt dışında daha iyi tanıtılması amacıyla gerçekleştirilen Türkoloji Projesi'nden de bahsetmek yerinde olacaktır. 1999 yılında TİKA tarafından başlatılan Türkoloji projesi ilk defa 2000-2001 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulmuş ve proje 20 Eylül 2011'de imzalanan protokolle Yunus Emre Enstitüsü'ne devredilmiştir. Türkoloji projesi çerçevesinde; Türk dili öğreniminin nitelikli hale getirilmesi, Türkiye ile diğer ülkeler arasındaki bağların kuvvetlendirilmesi, dolayısıyla bu ülkelerde yapılacak eğitim, kültür ve sosyal faaliyetler çerçevesinde Türkçe konuşabilen mevcut bir kitlenin oluşturulması; Türkiye'nin ve Türk kültürünün yurt dışında daha iyi tanıtılması hedeflenmektedir. (Yunus Emre Enstitüsü, 2013: 113) Ayrıca, Yunus Emre Enstitüsü'yle anılan proje kapsamında protokol imzalayan üniversitelerde ve YETKM'lerin bulunduğu ülkelerdeki üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı / Türkoloji bölümlerinde görevli Türkologlara destek verilmektedir. Söz konusu destek; seminer, konferans, sempozyum, panel ve çalıştay gibi akademik faaliyetler için verilmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü'nün en önemli projelerinden biri de 100 Türkiye Kütüphanesi projesidir. T.C. Ziraat Bankası işbirliğiyle birçok farklı ülkede, özellikle Türkoloji bölümünün veya Türkiye Araştırma Merkezlerinin bulunduğu üniversitelerde ve dünya genelinde farklı coğrafyalarda faaliyet gösteren YETKM'lerde "Türkiye Kütüphaneleri" adıyla kütüphaneler kurulmaktadır. Söz konusu kütüphaneler Türk dili, sanatı, tarihi, kültürü ve medeniyeti ile ilgili akademik ve entelektüel çalışmalara, anılan konularla ilgili uzmanlaşmak isteyen yabancı öğrenci ve araştırmacılara kaynak sağlayarak, hem Türkiye'nin tanıtımını sağlamakta hem de bilimsel çalışmalara katkıda bulunmaktadır. Türkiye kütüphaneleri projesiyle Türkiye'nin diğer ülkelerle dostluğunun ve kültürel alışverişinin geliştirilmesi; Türkiye'nin elindeki bilgi ve belgelerin yabancı kamuoyu ile paylaşılması amaçlanmaktadır. (Yunus Emre Enstitüsü, 2014: 90) Projenin uygulama yerleri Ortadoğu ve Afrika, Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Asya, Rusya Federasyonu ve Baltık Ülkeleri, Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika ile birlikte Uzakdoğu ve Çin olarak belirtilmiştir. (yee, 2013)

Bir başka önemli proje ise Balkanlar'da Kültürel Mirasın Yeniden İnşası projesidir. Yunus Emre Enstitüsü ve T.C. Merkez Bankası işbirliği ile gerçekleştirilen bu proje, savaş esnasında tahrip olmuş el yazması eserlerin

onarılması ve bakımı, yanan eserlerin kopyalarının temin edilmesi ve halihazırda var olan eserlerin korunması amacıyla hayata geçirilmiştir. Burada temel çıkış noktası, Balkanlarda gelişen aşırı milliyetçilik ve hoşgörüsüzlüğün neden olduğu savaş ortamında, Balkanlar'daki Türk tarihinin izlerinin silinmesine engel olmak ve Balkan kültürü ile olan tarihi bağların koparılmasına yönelik saldırılar sırasında tahrip edilen yazılı eserlerin ihyasıdır. Bu bağlamda Balkanlar ile Türkiye'nin tarihsel ve kültürel birlikteliğinin, Türk tarih ve medeniyetinin izlerinin korunması yoluyla, yeniden canlandırılmasının hedeflendiği ifade edilebilir. Bu projenin uygulama yerleri Bosna-Hersek, Makedonya, Arnavutluk, Kosova, Sırbistan, Karadağ ve Hırvatistan'dır. Devam eden diğer projeler ise "Balkanlar'da Geleneksel Türk El Sanatlarının İhyası Projesi" ve "Yunus Emre Enstitüsü ve T.C. Merkez Bankası Ortak Resim Sergileri"dir. (yee, 2013)

Yunus Emre Enstitüsü'nün ortaya koyduğu önemli faaliyetlerden bir diğeri de "Türkçenin Sesi Radyosu"nun kurulmasıdır. Türkçenin Sesi Radyosu'nun tanıtım toplantısı 23 Aralık 2015 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Söz konusu radyonun amacının, Türkiye'nin ve Türkçenin sesini daha geniş kitlelere ulaştırmak ve dünyada Türkçe öğretimini güçlendirmek olduğu ifade edilmektedir. (Yunus Emre Enstitüsü, 2015: 17-18) Ayrıca dünyanın her yerinden Türkçe öğrenmek isteyenlerin Türkçenin Sesi Radyosu'na akıllı telefonlar ve sosyal medya aracılığıyla kolayca erişebilecekleri; Radyo'nun içeriğini oluşturan programların Avrupa Dil Portfolyosu'nda belirlenen dil öğretimi sistemine göre hazırlanacağı; 24 saat kesintisiz yayın yapılacağı ve Türkçenin temel, orta ve ileri düzey dil seviyelerinde farklı alanlarda programlar hazırlanacağı belirtilmektedir. (Yunus Emre Enstitüsü, 2015: 19)

V. Sonuç

Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra çok daha önemli ve etkin bir diplomasi türü haline gelen kültürel diplomasi, özellikle küreselleşme olarak adlandırılan sürecin hızla yayılması ile birlikte ülkelerin vazgeçemeyecekleri bir yumuşak güç unsuru haline gelmiştir. Nitekim küreselleşme ve teknolojik gelişmeler sayesinde dünya halkları birbirlerini daha yakından tanımaya başlamış; farklı diller, kültürler ve değerler arasındaki mesafeler ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla bir ülkenin kendi değerlerini ve imajını "pazarlayarak" diğer ülke vatandaşları nezdinde itibar ve sempati yaratmasına matuf çabalar dış politikanın temel amaçlarından biri haline gelmiş ve bu bağlamda ülkelerin kültür tanıtımına yaptıkları yatırımlar önemli ölçüde artmıştır. Kültürel diplomasi sayesinde ülkeler bir yandan kendilerine ait tarihi, kültürel, demokratik ve popüler değerleri diğer ülkelere ihraç ederken; diğer yandan dil eğitimi, akademik çalışmalara katkı, sanatsal faaliyetler, tarihi-kültürel varlıkların korunması ve çeşitli sertifika programları açma v.b. uygulamalarla, faaliyet gösterdikleri ülkelerde katma değer yaratarak bir dış yardım faaliyeti

gerçekleştirmektedirler. Bu bağlamda Yunus Emre Enstitüsü, ülkemize ait tarihi, edebi, sanatsal ve kültürel değerlerin dünya genelinde daha bilinir hale gelmesi ve özellikle Türkçe'nin öğretilmesi, yaygınlaştırılması ve bir dünya dili haline gelmesi noktasında son derece önemli bir kuruluştur. Bu doğrultuda Enstitü bünyesinde uygulamaya konulan Türkoloji projesi, 100 Türkiye kütüphanesi, Balkanlar'da kültürel mirasın yeniden inşası gibi önemli projeler yürütülmekle birlikte; Türkçe'nin öğretilmesi için Enstitü dahilinde kurulan Yunus Emre Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezleri aracılığıyla da Türk dilinin öğretilmesi ve yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Yunus Emre Enstitüsü yeni kurulan bir kültür merkezi olmasına karşın dünyanın birçok yerinde şubeler açmış ve büyümesi halihazırda devam eden bir kuruluştur. Ancak tarihi-kültürel bağlarımızın güçlü olduğu bazı bölgelerde şube sayısı yetersizdir. Örneğin onlarca yıl Osmanlı'nın himayesinde kalmış ve İslam dinine mensup milyonlarca insanın yaşadığı Afrika kıtasında, Konfüçyüs Enstitüsü'nün 46 adet merkezi bulunurken, Yunus Emre Enstitüsü'nün Rabat, Pretoria, Cezayir, Kahire ve İskenderiye merkezleri olmak üzere yalnızca 5 merkezi bulunmaktadır. Yine bölgesel olarak bakıldığında, SSCB'nin dağılmasıyla bağımsızlıklarını ilan eden ve Türkiye'nin tarihi kültürel bağlarını kullanarak etkin olmak istediği Türki cumhuriyetlerindeki Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri de nicelik olarak yeterli değildir. Nitekim bu bölgede Konfüçyüs Enstitüsü'nün toplam 11 adet merkezi bulunurken Yunus Emre Enstitüsü'nün Kazakistan ve Azerbaycan'da olmak üzere toplam 2 merkezi bulunmaktadır. Bu noktada Yunus Emre Enstitüsü'nün, Türkiye'nin tarihi, kültürel ve coğrafi olarak yakın olduğu bölgelerde, hem niceliksel hem de niteliksel olarak daha etkin çalışması gerekmektedir.

Türkiye'nin tarihsel gücünü ve kültürel potansiyelini uluslararası ilişkilerde daha etkin kullanabilmesi için Türk yumuşak gücünün önemli bir unsuru olan Yunus Emre Enstitüsü'nün proje tabanlı çalışmalara ağırlık vermesi, orta ve uzun vadeli sonuçlar üretecek stratejiler geliştirmesi, yurt dışında yaşayan Türklerle işbirliklerini derinleştirilmesi ve geliştirmesi gerektiği ifade edilebilir.

Kaynakça

- Akçay, Engin (2012) **Bir Dış Politika Enstrümanı Olarak Türk Dış Yardımları, Turgut Özal Üniversitesi Yayınları**, Ankara.
- Bayraktar, Zülfikar (2012) "Türkiye'nin Balkanlardaki Yumuşak Gücü Türk Kültürü" *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 35, ss. 181-189.
- Benavides, Marissa (2012) "When Soft Power is Too Soft: Confucius Institutes' Nebulous Role in China's Soft Power Initiative" <http://yris.yira.org/essays/644>
Erişim tarihi: 24.04.2015.
- British Council Annual Report (2013),
http://www.britishcouncil.org/sites/britishcouncil.uk2/files/d554_annual_report_final.pdf, Erişim tarihi: 12.03.2015.

- British Council (2015), www.britishcouncil.org/organization/structure Erişim tarihi: 21.03.2015.
- Culturaldiplomacy (2012), Annual Conference on Cultural Diplomacy http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2012-12-aaccd/A_brief_outlook_of_the_French_cultural_diplomacy_Richard_Bonfatto.pdf Erişim tarihi: 12.04.2015.
- Çavuş, Tuba (2012) “Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye’nin Yumuşak Güç Kullanımı”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 2, ss. 23-37.
- Diplomatie (2013), <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy-1/cultural-diplomacy/> Erişim tarihi: 16.03.2015.
- Göktolga, Oğuzhan ve Gündoğmuş, Bekir (2015) “Küreselleşmeye Karşı Milli Kültürü Koruma ve Yayma Çabası: Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri Örneği”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, Spring: I, No: 33, pp 315-328.
- Ivey, B. (2008) “Cultural Diplomacy and The National Interest: In Search of a 21st Century Perspective”. Arts Industries Policy Forum. The Curb Center at Vanderbilt University.
- Jin, Shin Seung (2008) **Strategic Directions for the Activation of Cultural Diplomacy to Enhance the Country Image of the Republic of Korea**, Harvard University.
- Kalın, İbrahim (2011) “Soft Power and Public Diplomacy in Turkey” *Perceptions Journal of International Relations*, Vol: 16, No: 3, pp. 1-5.
- Kardaş, Tuncay ve Erdağ, Ramazan (2012) “Bir Dış Politika Aracı Olarak TİKA” *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 1, ss. 167-194.
- Lam, Peng Er (2007) “Japan’s Quest for “Soft Power: Attraction and Limitation” *East Asia*, vol. 24, pp. 349-363.
- Mcgray, Douglas (2009) “Japan’s GrossNational Cool” <http://foreignpolicy.com/2009/11/11/japans-gross-national-cool/> Erişim tarihi: 03.05.2015.
- Nye, Joseph (2004) “Soft Power and American Foreign Policy”, *Political Science Quarterly*, Vol. 119, No. 2, pp. 255-270.
- Nye, Joseph (2008) “Public Diplomacy and Soft Power”, *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616: 94, pp. 94-109.
- Otmazgin, Kadosh Nissim (2012) “Geopolitics and Soft Power: Japan’s Cultural Policy and Cultural Diplomacy in Asia”, *Asia-Pacific Review*, Vol: 19, No: 1, pp. 37-61.
- Purtaş, Fırat (2013) “Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi” *Akademik Bakış*, Cilt: 7, Sayı: 13 ss. 1-13.
- Schneider, Cynthia P. (2003) “Diplomacy That Works: Best Practices in Cultural Diplomacy,” Cultural Diplomacy Research Series, Center for Arts and Culture.

- Şener, Bülent (2014), <http://www.21yyte.org/tr/arastirma/politik-sosyal-kulturel-arastirmalar-merkezi/2014/02/10/7423/dis-politikada-yumusak-guc-olgusu> Erişim tarihi: 09.02.2015.
- Wyszomirski, Margaret J. and Burgess, Christopher. (2003) "International Cultural Relations: A Multi-country Comparison," Cultural Diplomacy Research Series.
- Yılmaz, Sait (2008), **Güç ve Politika**, ALFA Yayınları, İstanbul.
- Yılmaz, Sait (2011), "Yumuşak Güç ve Evrimi", *Turan Stratejik Araştırmalar*, Cilt: 3, Sayı: 12, ss. 31-36.
- Yunus Emre Enstitüsü (2010), Yunus Emre Bülteni, [Ekim Ayı Özel Sayısı], Ankara.
- Yunus Emre Enstitüsü (2013), Faaliyet Raporu 2012, Ankara.
- Yunus Emre Enstitüsü (2014), Faaliyet Raporu 2013, Ankara.
- Yunus Emre Enstitüsü (2015), Yunus Emre Bülteni, Ankara.
- Yunus Emre Enstitüsü (2013), <http://eski.yee.org.tr/bh-saraybosna/tr/yetem/turkce-egitimi-yetem-1> Erişim tarihi: 01.05.2015
- Yunus Emre Enstitüsü (2013), <http://eski.yee.org.tr/Yunus/tr/projeler/devam-eden-projeler> Erişim tarihi: 01.05.2015.
- Yunus Emre Enstitüsü (2013), <http://eski.yee.org.tr/Yunus/tr/projeler/devam-eden-projeler/100-turkiye-kutuphanesi-projesi-1> Erişim tarihi: 04.05.2015.
- Yunus Emre Enstitüsü, (2013) <http://eski.yee.org.tr/Yunus/tr/projeler/devam-eden-projeler/balkanlarda-kulturel-mirasin-yeniden-insasi-projesi-3>, Erişim tarihi: 05.05.2015.
- Zaharna, R.S; Hubbert, Jeniffer and Hartig Falk (2014), **Confucius Institutes and the Globalization of China's Soft Power**, Figueroa Press, Los Angeles.